

O'ZBEK VA XORIJIY TILLARNI INTENSIV O'QITISH
METODIKASI

Kamoliddinov Farruxjon Farxodovich

Alfraganus universiteti Tibbiyot fakulteti

Stomatologiya yo'nalishi 5-kurs talabasi

Annotatsiya: *Mazkur maqolada o'zbek va xorijiy tillarni intensiv o'qitishning zamonaviy metodik yondashuvlari tahlil qilingan. Dars jarayonida intensiv metodlardan foydalanish o'quvchilarning til ko'nikmalarini tezroq va samarali shakllantirishga xizmat qilishi isbotlangan. Shuningdek, o'qituvchining roli, o'quv muhitini tashkil etish va multimodal yondashuvlar bilan integratsiya qilish imkoniyatlari ham yoritilgan. Maqolada nazariy qarashlar bilan birga amaliy tajribalar asosida takliflar keltiriladi.*

Kalit so'zlar: *Intensiv metodika, chet tili, o'zbek tili, til o'rganish, kommunikativ yondashuv, til kompetensiyasi, zamonaviy texnologiyalar, multimodal o'qitish, o'qituvchi roli, metodik integratsiya.*

Bugungi globalizatsiya sharoitida dunyo mamlakatlari o'rtasida madaniy, ijtimoiy va iqtisodiy hamkorliklar jadallik bilan kengayib bormoqda. Bu jarayon til va madaniyatlararo muloqotni kuchaytirishni, shu bilan birga, til o'rganish va o'rgatish tizimini yanada takomillashtirishni taqozo etmoqda. Shu nuqtai nazardan, o'zbek tilini xorijliklarga, xorijiy tillarni esa mahalliy o'quvchilarga samarali o'rgatish dolzarb vazifalardan biri sanaladi. So'nggi yillarda ushbu sohada intensiv metodik yondashuvlar keng ommalashmoqda. Bu maqolada intensiv metodika tushunchasi, uning afzalliklari, o'quvchilarning til ko'nikmalarini shakllantirishdagi o'rni va amaliyotdagi yutuqlari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi.

Intensiv metodika mohiyati va afzalliklari

Intensiv ta'lim metodikasi qisqa vaqt ichida ko'p hajmdagi til materialini o'zlashtirishga qaratilgan bo'lib, o'quvchilarning faol ishtiroki, muloqotga asoslangan yondashuv va doimiy takrorlashni talab etadi. Smith ta'kidlaganidek, "intensiv metodika o'quvchining ongli faoliyatini doimiy rag'batlantirib, ularni real til muhitiga yaqinlashtiradi"

Mazkur metodikaning asosiy ustunliklari quyidagilardan iborat:

- ✓ Til o'rganish motivatsiyasining kuchayishi;
- ✓ Qisqa muddatda yuksak samaradorlik;
- ✓ Kommunikativ kompetensiyaning tez shakllanishi;
- ✓ O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi faol interaktsiya.

O'zbek tilini xorijliklarga intensiv tarzda o'rgatish

Hozirgi globallashtirish jarayonida o'zbek tiliga bo'lgan qiziqish ortib bormoqda. Turli mamlakatlardan bo'lgan talabalar, diplomatlar, ishbilarmonlar va boshqa soha vakillari

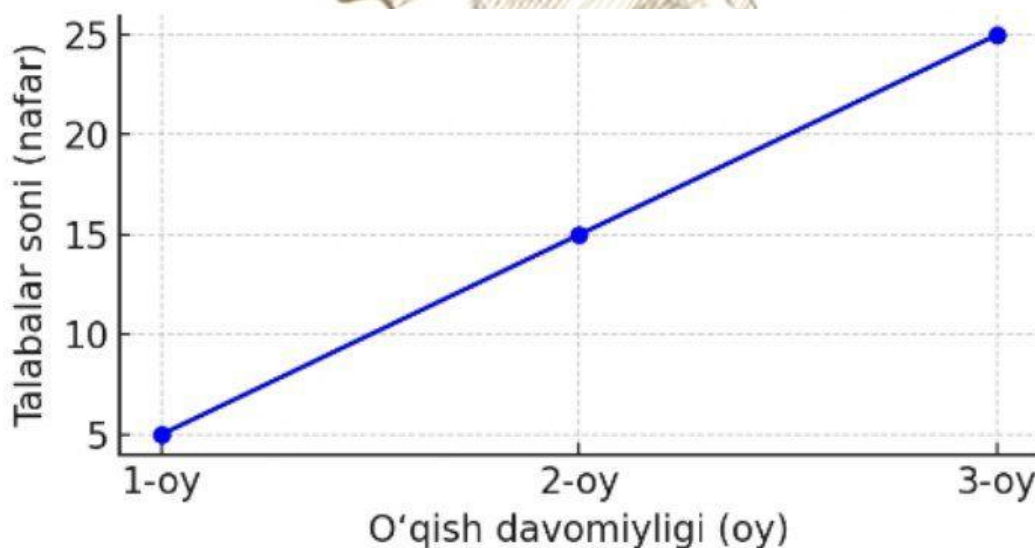
MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

O'zbekistonga kelib, rasmiy va norasmiy muloqotda samarali ishtirok etishlari uchun o'zbek tilini o'rganishga ehtiyoj sezishmoqda. Ushbu ehtiyojni qondirishda intensiv o'qitish metodikasi muhim o'rin tutmoqda.

Intensiv kurslar qisqa muddatda ko'p hajmdagi til bilimlarini o'zlashtirish imkonini beradi. Bu usulda o'rgatish, an'anaviy yondashuvlardan farqli ravishda, haftasiga 15–20 soatlik mashg'ulotlarni o'z ichiga oladi va o'quvchilarni real til muhitida faol harakat qilishga undaydi. Bunday kurslarda darslar yuqori darajadagi muloqotga, eshitib tushunish, o'qish va yozish kompetensiyalarini baravar rivojlantirishga qaratiladi. Masalan, Toshkent davlat sharqshunoslik universitetida xorijliklar uchun tashkil etilgan maxsus intensiv o'quv dasturi doirasida tinglovchilar 3 oy mobaynida A2 darajasidagi til bilimlariga ega bo'lish imkoniyatiga ega bo'lmoqda. Ushbu dasturda grammatika asoslari, faol lug'at boyligi, fonetika mashqlari bilan bir qatorda, madaniy-kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishga alohida e'tibor qaratiladi.¹⁰

Darslar zamonaviy texnologiyalar, masalan, videodarslar, interaktiv platformalar va audio materiallar bilan boyitilgan. Shuningdek, o'quvchilar faol muloqotga jalb qilinadi, rolda o'ynash, muhokama, suhbat kabi usullar orqali til muhitiga singdiriladi. Bu usulda o'rgatish o'quvchilarning o'z fikrini o'zbek tilida mustaqil ifodalashiga xizmat qiladi.

Intensiv metodikaning muhim jihati shundaki, u o'quvchida tilga nisbatan ishonch uyg'otadi, tilni qo'llashdan qo'rqmaslik va faol ishtirok etishga undaydi. Shu sababli xorijliklar orasida bu yondashuvga bo'lgan talab ortib bormoqda. Shu bilan bir qatorda, o'qituvchining malakasi, dars jarayonini interaktiv tashkil etish qobiliyati va

o'quvchilarning madaniy xususiyatlarini hisobga olish ham intensiv o'qitish samaradorligini belgilovchi muhim omillardandir.

¹⁰ Karimova, N., & Xamidov, A. (2021). O'zbek tilini chet elliklarga o'rgatishda yangi metodik yondashuvlar. Til va Adabiyot, №4, 20–25-bet.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

Xorijiy tillarni o'zbek auditoriyasida intensiv o'qitish tajribalari

O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimida xorijiy tillarni, ayniqsa ingliz, rus, koreys, xitoy va boshqa tillarni o'rgatishga katta e'tibor qaratilmoqda. Maktablar, oliy ta'lim muassasalari hamda xususiy til markazlarida intensiv kurslar orqali qisqa muddatda til bilimlarini samarali tarzda o'zlashtirishga alohida urg'u berilmoqda. Intensiv metodlar yordamida o'quvchilar muloqotga kirishish, eshitish, o'qish va yozish ko'nikmalarini bir vaqtning o'zida rivojlantira olishadi.

Brown o'z tadqiqotida shunday fikr bildiradi: "Qisqa, ammo intensiv darslar orqali o'quvchilar tilni real holatlarda tezroq qo'llashga o'rganadi". Bu metodikaning eng muhim xususiyati shundaki, darslar o'quvchilarning doimiy faol ishtirokini ta'minlaydi, ularni real muloqotga jalb etadi va shaxsiy qiziqishlarini uyg'otadi.¹¹

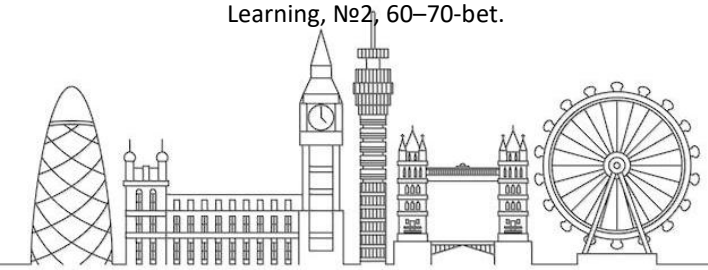
Intensiv o'qitish dasturlarida quyidagi usullardan keng foydalanilmoqda:

- ✓ Interaktiv topshiriqlar – juftlikda yoki guruhda ishlash, rol o'ynash, muloqot simulyatsiyalari;
- ✓ O'yinli metodlar – tilni o'rganishga qiziqishni oshiruvchi leksik va grammatik o'yinlar;
- ✓ Multimedia vositalari – videodarslar, audiomatnlar, til ilovalari, onlayn testlar.

Ko'plab til markazlarida, masalan, "Cambridge Learning Center", "Polyglot Academy", "English House" kabi o'quv muassasalarda intensiv kurslar haftasiga 5–6 kun, kuniga 2–3 soatdan o'tiladi. O'quvchilar 2–3 oy ichida CEFR tizimiga ko'ra A2 yoki B1 darajaga yetishlari mumkin. Bunday yondashuv samaradorligini oshirishda o'qituvchining malakasi, materiallarning interaktivligi va darslarning motivatsion muhitda tashkil etilishi muhim omillardan sanaladi.

Shuningdek, umumta'lim maktablarida ham xorijiy tillarni intensiv o'qitishga qaratilgan eksperimental sinflar tashkil etilmoqda. Bu sinflarda darslar yangi metodikalarga tayangan holda olib boriladi: CLIL (Content and Language Integrated Learning – mazmunga asoslangan til o'rganish), task-based learning (vazifaga asoslangan metod), hamda kommunikativ yondashuv asosida tashkil etiladi. Intensiv kurslar o'quvchilarning tilga nisbatan ishonchini oshiradi, faol nutqiy faoliyatga undaydi hamda ularni xalqaro testlarga, jumladan IELTS, TOEFL, TOPIK kabi imtihonlarga qisqa muddatda tayyorlashga yordam beradi.

¹¹ Brown, T. (2020). Immersive Language Programs and Learner Outcomes. International Journal of Language Learning, №2, 60–70-bet.

Intensiv va an'anaviy o'qitish metodikalarining taqqoslanishi

Mezonlar	An'anaviy o'qitish	Intensiv o'qitish
Dars davomiyligi	Haftasiga 2–3 soat	Haftasiga 10–20 soat
Tilga sho'ng'ish darajasi	Cheklangan	Yuqori, real til muhitiga yaqin
Mashg'ulotlar turi	Asosan grammatika va o'qish	Kommunikativ, interaktiv, multimodal
O'qituvchining roli	Asosiy ma'lumot yetkazuvchi	Trener va fasilitator
O'quvchining ishtiroki	Passiv yoki o'rta darajada	Faol, mustaqil va jamoaviy ishlarga asoslangan
Natija erishish muddati	6–12 oy	2–3 oy
Motivatsiya darajasi	Past yoki o'rtacha	Yuqori
Texnologiyalardan foydalanish	Kamdan-kam	Keng qo'llaniladi (ilovalar, platformalar)

Texnologik vositalarning integratsiyasi va metodik uyg'unlik

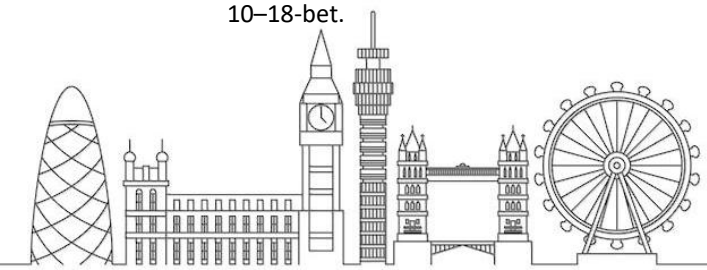
Bugungi kunda til o'rgatish jarayonida zamonaviy texnologiyalarni qo'llash ta'lim samaradorligini oshirishda muhim vosita sifatida e'tirof etilmoqda. Xususan, intensiv metodika doirasida texnologik vositalarning o'rinli integratsiyasi o'quvchilar uchun individual, tezkor va faol ta'lim muhitini yaratishga xizmat qiladi. Bu vositalar yordamida o'qituvchilar darslarni yanada qiziqarli, interaktiv va dinamik tarzda tashkil etish imkoniga ega bo'lishmoqda.

Lee ta'kidlaganidek, “mobil ilovalar, onlayn til platformalari va sun'iy intellektga asoslangan o'quv tizimlari til o'rganish jarayonini shaxsiylashtirilgan va moslashuvchan shaklga olib chiqadi”.¹² Ushbu texnologiyalar o'quvchilarga o'z bilimlarini istalgan joy va vaqtda mustaqil ravishda takrorlash, baholash va chuqurlashtirish imkonini beradi.

O'zbekistonning ayrim ilg'or til markazlarida, jumladan, “English Pro”, “Online Lingua”, “IELTS Hub” kabi tashkilotlarda intensiv kurslar doirasida quyidagi texnologik vositalar keng qo'llanilmoqda:

- ✓ Mobil ilovalar (Duolingo, Quizlet, Memrise) – so'z boyligini oshirish va takrorlash uchun;
- ✓ Onlayn platformalar (Zoom, Google Classroom, Moodle) – sinfdan tashqari topshiriqlar va virtual darslar uchun;

¹² Lee, M. (2022). Technological Integration in Intensive Language Courses. Educational Technology & Practice, №1, 10–18-bet.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

✓ Sun'iy intellekt asosidagi testlar – o'quvchining bilim darajasini avtomatik aniqlash va mos mashqlar tavsiya qilish uchun.

Texnologiyalar intensiv metodlar bilan birga task-based learning (vazifaga asoslangan o'qitish), flipped classroom (teskari sinf), va kommunikativ yondashuvlar bilan uyg'unlashtirilgan holda qo'llanilsa, bu o'quvchilarning bilimini chuqurlashtiradi va real til muhitida erkin foydalanishga tayyorlaydi. Shuningdek, multimodal o'qitish yondashuvi ham o'z samarasini bermoqda. Ya'ni, bitta mavzu nafaqat og'zaki tushuntiriladi, balki audio, video, matnli va vizual materiallar orqali mustahkamlanadi. Bunday o'qitish uslubi o'quvchilarning turli tipdagi bilim qabul qilish usullariga mos keladi va ko'proq til faoliyatlarini jalb qiladi.¹³ Shunday qilib, texnologik vositalarni intensiv metodika bilan uyg'unlashtirish o'quv jarayonini interaktiv, moslashuvchan va samarali qiladi. Bu esa til o'rgatishda an'anaviy metodlardan ko'ra yuqori natijalarga erishish imkonini yaratadi.

Xulosa qilib aytganda, O'zbek va xorijiy tillarni intensiv metodlar asosida o'qitish zamonaviy ta'lim tizimining eng samarali va dolzarb yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Bu metodika orqali o'quvchilar qisqa muddatda tilning barcha asosiy ko'nikmalarini — eshitish, o'qish, yozish va gapirish — faol o'zlashtira boshlaydi. Ayniqsa, kommunikativ yondashuvga asoslangan darslar tilni real hayotiy vaziyatlarda qo'llashga o'rgatadi, bu esa o'rganuvchilarning ishonchini oshiradi va ularni faol muloqotga tayyorlaydi. Intensiv metodikalar, ayni paytda, texnologiyalar bilan uyg'unlashtirilganda yanada samaraliroq bo'ladi. Masalan, onlayn platformalar, mobil ilovalar, sun'iy intellektga asoslangan til o'rgatuvchi dasturlar, interaktiv multimedia vositalari orqali o'quvchilar individual va differensial yondashuv asosida til o'rganish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Bu esa ularning til o'zlashtirish jarayonini tezlashtiradi va mustahkamlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Smith, J. (2018). Effective Intensive Language Learning. Journal of Modern Language Teaching, №3, 42–50-bet.
2. Karimova, N., & Xamidov, A. (2021). O'zbek tilini chet elliklarga o'rgatishda yangi metodik yondashuvlar. Til va Adabiyot, №4, 20–25-bet.
3. Brown, T. (2020). Immersive Language Programs and Learner Outcomes. International Journal of Language Learning, №2, 60–70-bet.
4. Lee, M. (2022). Technological Integration in Intensive Language Courses. Educational Technology & Practice, №1, 10–18-bet.
5. Hasanov, D. (2020). Til o'rganishda multimodal yondashuvlar. Pedagogika va Psixologiya, №5, 15–19-bet.

¹³ Hasanov, D. (2020). Til o'rganishda multimodal yondashuvlar. Pedagogika va Psixologiya, №5, 15–19-bet.

**MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC
SOLUTIONS**

6. Jones, R. (2019). Language Input and Output in Accelerated Learning. *Applied Linguistics Review*, №6, 33–40-bet.
7. Yusufxo'jayev, M. (2023). O'zbek tilining xorijiy auditoriyadagi o'qitish tajribalari. *Ilm va Taraqqiyot*, №2, 28–32-bet.
8. Tanaka, Y. (2020). Task-based Approaches in Language Classrooms. *Asian Journal of Education*, №3, 11–17-bet.

